

**การบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพ โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย**
**THE ADMINISTRATION OF QUALITY STANDARDS ACCORDING TO FOUR
SAṄGAHAVATTHU OF PHAPARIYATTIDHAMA SCHOOL IN THE DEPARTMENT OF
ECCLESIASTICAL GENERAL EDUCATION UNDER THE OFFICE OF NATIONAL
BUDDHISM, LOEI PROVINCE***

พระมหาวีรพรณ ทิปวโส (เศษกา),
รศ.ดร.ประจิตร มหาหิง, พระฮอนด้า วาตสทโท, ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Phramaha Wirapan Theepawangso (Satta)
Assoc. Prof. Dr.Prachitr Mahahing, Dr.Phra Honda Vatastto
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
E-mail : Thamma442@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา 2) การบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 และ 3) เสนอแนวทางการบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างได้แก่คณะผู้บริหาร คณะกรรมการ ครูประจำการ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการสภานักเรียนพระปริยัติธรรม โดยใช้วิธีการเลือกแบบสุ่มได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane จำนวน 194 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับกระบวนการบริหารและการจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ฯ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
- 2) การบริหารและการจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ฯ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปียวาจา (การพูดแต่เรื่องที่ดี) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

* ได้รับบทความ: 10 เมษายน 2564; แก้ไขบทความ: 25 มิถุนายน 2564; ตอรับตีพิมพ์: 31 สิงหาคม 2564

3) แนวทางการบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ฯ พบว่าผู้บริหารควรให้ความสำคัญในด้านการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และควรใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นพลังขับเคลื่อนให้กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ; มาตรฐานคุณภาพ; หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the process of administration according to the quality standards, 2) the administration and management according to the quality standards by using the Four Saṅgahavatthu Dhammas; 3) present the guideline for the administration and management according to the quality standards by using the Four Saṅgahavatthu Dhammas of Phrapariyattidhamma Schools, General Education, Loei Province. The samples of this research included 194 informants: administrators, committee members, teachers, staff, community leaders and student council committee of Phrapariyattidhamma Schools, General Education, selected by Taro Yamane method. The tools used for data collection were questionnaires and the statistics used in the data analysis were: Percentage, Mean, Standard Deviation and the Pearson Correlation Coefficient.

The results of the research were as follows:

1) the overall attitude towards the administrative process and institutional management of the school administrators was at the highest level. The aspect with the highest rated mean was seen in that of ‘planning and setting up the physical and social environment conducive to the quality learning management’; 2) the overall mean score of the attitude towards the administration and management according to the educational standards by using the Four Saṅgahavatthu Dhammas was at the highest level. The highest mean score was seen in the aspect of Piyavācā (Kindly Speech); 3) the guideline for the administration and management according to the quality standards by using the Four Saṅgahavatthu Dhammas is that the administrators should give priority to the participation of all stakeholders and should apply the Four Saṅgahavatthu Dhammas to propel the administrative process and management based on the quality standards.

Keywords: Administration and Management; Four Saṅgahavatthu; Educational Quality Standards

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - พ.ศ.2564) ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ แข่งขันได้ ยั่งยืน มีความมั่นคงทางพลังงาน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล และสภาการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวคิดหลักการจัดการศึกษา (Conceptual Design) เพื่อปวงชน เพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2560 : 11) การศึกษาเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญในฐานะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม เจตคติ และวัฒนธรรมในสังคมทุกระดับ บรรดากิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในองค์กรและช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมเกิดจากการบริหารการศึกษา (ศักดิ์ไทย สุทธิจิบรร, 2548 : 1)

การบริหารจัดการศึกษาจะบรรลุตามเป้าหมายของการศึกษา ต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพอของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งมีความฉลาดทั้งทางสติปัญญาทางอารมณ์ และความฉลาดทางคุณธรรม และปฏิบัติตามวิชาชีพ จึงจะนำไปสู่ความมีสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาได้ (กมล ภูประเสริฐ, 2554 : 5) การบริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกระดับที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพ โดยเฉพาะโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ก็ต้องเน้นการบริหารโรงเรียนให้ทันต่อโลกต่อสถานการณ์ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทั้งทางสามัญและทางธรรม

จังหวัดเลยโดยคณะพระสังฆาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเพื่อสร้างโอกาสให้กลุ่มผู้เรียนส่วนใหญ่ที่ด้อยโอกาส ได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งปรียัติธรรม แผนกธรรม-บาลี ควบคู่กับแผนกสามัญศึกษา ปัจจุบันมีโรงเรียนจำนวน 15 โรงเรียน มีผู้เรียนจำนวน 1,349 รูป บุคลากรทางการศึกษาจำนวน 17 รูป/คน (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย, 2562 : อัดสำเนา) ผลการจัดการศึกษาในปีการศึกษา 2561 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านพระพุทธศาสนา (B-NET) 4 วิชา และแผนกสามัญศึกษา มีผลการทดสอบโดยรวม ต่ำกว่าระดับประเทศ และระดับภาค แต่สูงกว่าระดับกลุ่ม (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561 : อัดสำเนา) และจากรายงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (AUTOMATED QA ระบบสารสนเทศเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก สมศ.) (2562) ได้รายงานผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาเป็นภาพรวมใน รอบที่ 3 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย ระหว่าง ปี 2554 – 2558 พบว่า สถานศึกษาทุกระดับการศึกษามีมาตรฐานคุณภาพร้อยละ 26.67 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเลย ได้เสนอแนะให้มีการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งด้านผลการจัดการศึกษา การบริหารจัดการศึกษา การจัดการเรียนการ

สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน อาจกล่าวได้ว่า การบริหารโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารและการจัดการเป็นสำคัญ โดยเฉพาะ พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาคือตัวชี้วัดถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ส่งผลและมีความสัมพันธ์กับคุณภาพโรงเรียน

ดังนั้น การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) (2559 : 143) กับกระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีมาตรฐานคุณภาพ เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้มีความความเอื้อเพื่อช่วยเหลือสังเคราะห์ซึ่งกันและกัน ประสานใจทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข จึงเป็นการสร้างภูมิปัญญาและขจัดอวิชชา คลี่คลายความทุกข์ สร้างสันติสุขให้เกิดแก่ปัจเจกชน ชุมชน และสังคมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำการ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานักเรียน และคณะกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรม ผู้นำชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 375 รูป/คน และกลุ่มตัวอย่าง 194 รูป/คน

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยได้ทำการสุ่มจากผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำการ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานักเรียน คณะกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรม และผู้นำชุมชนที่อยู่อาศัยใกล้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในจังหวัดเลย จำนวน 194 รูป/คน คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, 2551 : 45) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05

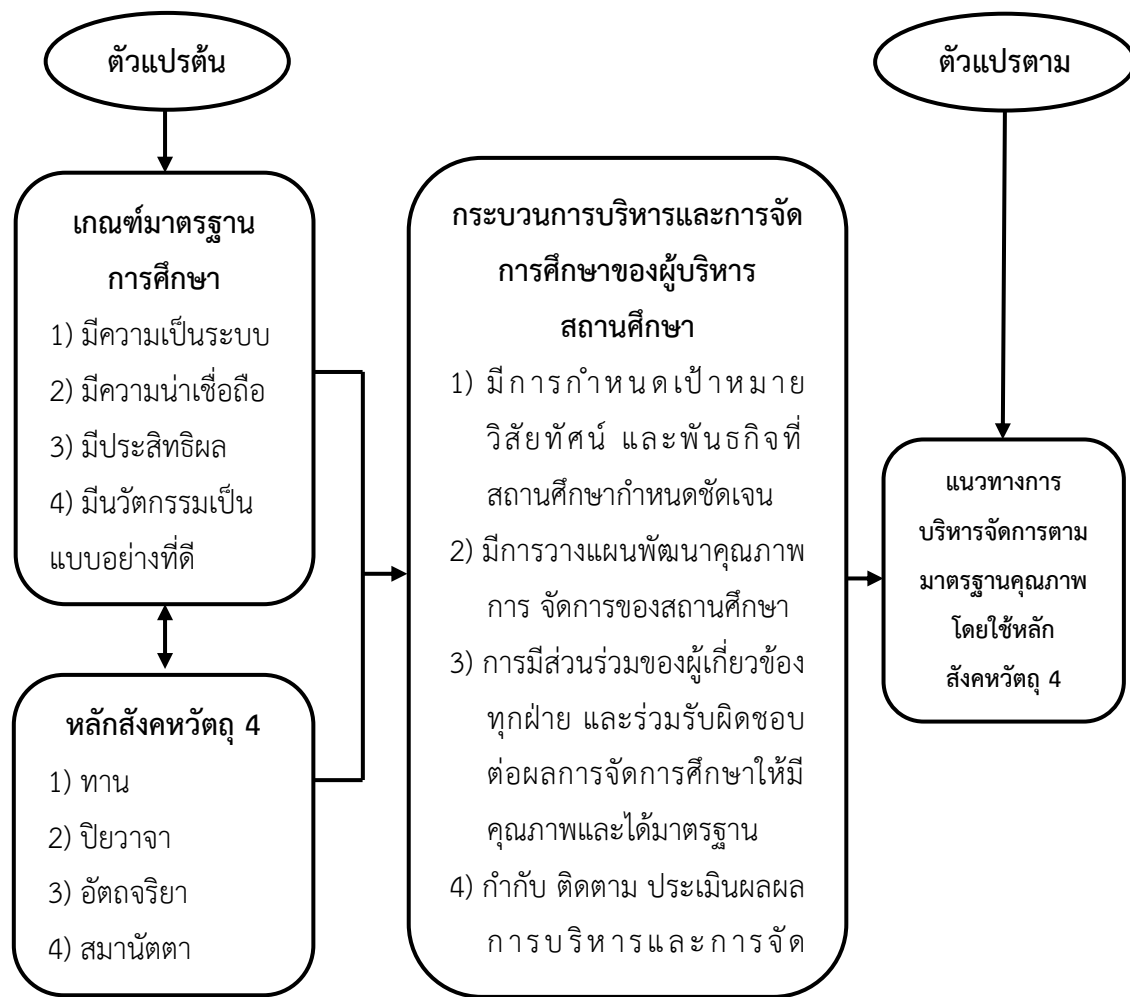
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) สภาพปัจจุบันกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย 3) การบริหารและการจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย และ 4) เป็นคำถามปลายเปิดให้แสดงความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ชุด โดยที่ตัวแปรทั้ง 2 ชุดเป็นตัวแปรต่อเนื่อง (Continuous data) (กมลวรรณ ตั้งธนากานนท์, 2558 : 116)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม และผลการวิจัย ได้ข้อสรุปว่า หลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่ส่งผลให้ผู้ประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ย่อมมีผลให้เกิดการประสานการทำงานระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในองค์กรเกิดการทำงานในลักษณะเป็นหมู่คณะ (Team) ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในองค์กร เพราะเป็นหลักธรรมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคลให้มีความสัมพันธ์กัน เกิดความสามัคคี ประองดองรักใคร่ ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบการวิจัยเพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับกระบวนการบริหารและการจัดการสถานศึกษาของผู้บริหาร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นเฉลี่ยสูงเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ด้านการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 รองลงมา คือ ด้านการมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดไว้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.50 ตามลำดับ และด้านที่มีความคิดเห็นเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ย 4.25

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นเฉลี่ยสูงเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ด้านปียวาจา (การพูดแต่เรื่องที่ดี) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 รองลงมา คือ ด้านอัตถจริยา (ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์) มีค่าเฉลี่ย 4.65 ด้านที่มีความคิดเห็นเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสมานัตตา (วางตนเสมอต้นเสมอปลาย) มีค่าเฉลี่ย 4.42

3. แนวทางการบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 มีแนวทางการบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นในด้านการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เช่น

1.1) สถานศึกษาได้มีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินคุณภาพสถานศึกษาทุกปี

1.2) สถานศึกษาได้มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องและเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและเผยแพร่ต่อสาธารณชนทุกปี

1.3) สถานศึกษาได้ร่วมกับองค์กร บุคลากรภายนอกให้เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.4) สถานศึกษาได้มีการประเมินระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามหลักการประเมิน แล้วรายงานต่อที่ประชุมทุกปี

2) ด้านการบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นพลังขับเคลื่อนให้กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพ ดังนี้

2.1) ในด้านความเป็นระบบ

2.1.1) ควรให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

2.1.2) ควรจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมให้ครบถ้วนและมีความถูกต้องตามหลักการประเมินโครงการ

2.1.3) ควรนำผลจากการประเมินในรอบปีที่ผ่านมาไปพัฒนาต่อยอดหรือปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2) ด้านมีความน่าเชื่อถือ

2.2.1) ควรมีการรายงานประเมินผลระบบการบริหารจัดการคุณภาพ

2.2.2) ต้นสังกัดควรให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2.3) ควรมีการจัดทำรายงานเสนอต่อต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง

2.2.4) ควรมีกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมให้มีความชัดเจนถึงเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

2.3) ด้านมีประสิทธิผล

2.3.1) ควรมีการแสดงผลลัพธ์ของการดำเนินการบริหารการศึกษาที่บ่งบอกถึงการบรรลุผลทุกประเด็นตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

2.3.2) ควรมีนำเสนอข้อมูลแสดงการเปรียบเทียบผลการพัฒนาผู้เรียนหรือทิศทางการลดปัญหาในการพัฒนาผู้เรียนที่มีพัฒนาการไม่ทันเพื่อน

2.3.3) ควรมีร่องรอยหลักฐานการพัฒนาด้านผู้บริหารและจัดการคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

2.4) ด้านการมีนวัตกรรม/เป็นแบบอย่างที่ดี

2.4.1) คณะผู้บริหารควรนำหลักการบริหารสังคหวัตถุ 4 ไปใช้อย่างต่อเนื่องในการบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อระบบการบริหารจัดการการศึกษาให้ครอบคลุมทุกมิติอย่างเป็นรูปธรรม

2.4.2) การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีมาตรฐานคุณภาพ เป็นการใช้นวัตกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีมาก เพราะเป็นหลักธรรมที่สอดคล้องกับหลักการบริหาร

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 กับ กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่า r เท่ากับ 0.612 มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสมานัตตตา (วางตนเสมอต้นเสมอปลาย) มีความสัมพันธ์ทางบวกกันในระดับสูงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีค่า r เท่ากับ 0.742 มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 รองลงมาได้แก่ ด้านทาน (การแบ่งปัน) มีความสัมพันธ์ทางบวกกันในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกันมีค่า r เท่ากับ 0.637 มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 ส่วนด้านที่มีค่าระดับความสัมพันธ์ลำดับต่ำสุด แต่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ด้านปิยวาจา (การพูดดี) มีค่า r เท่ากับ 0.465 มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรตระหนักถึงการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยเพิ่มความพยายามได้ด้านปิยวาจา (การพูดดี) ให้มีความสัมพันธ์กับกระบวนการบริหารและการจัดการให้สูงขึ้น เช่น 1) ควรมีการวางแผนการบริหารและการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ 2) ควรมีการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ 3) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน 4) ควรมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลผลการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะอภิปรายผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจแล้วนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.52 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันวนา พัฒนาอุดมสินคำ (2558) วิจัยเรื่อง รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 10 ตัวประกอบ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน การควบคุม การจัดทำงบประมาณการเงิน การเสนอรายงานและประเมินผล และคุณภาพการศึกษา และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผน

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประกาศธรรมาภิรักษ์ (2562) วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความสอดคล้องกันทั้ง 4 ด้าน และงานวิจัยของ ลิษา สมครพันธ์ (2562) วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2550 : 13-14) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ หมายถึง หลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในหมู่คณะจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข สังคหวัตถุเป็นเครื่องผูกใจคน และการที่จะผูกมัดใจคนได้นั้นก็ต้องอาศัยหลักสังคหธรรมคือ ธรรมะที่จะช่วยผูกมัดจิตใจคน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก จะเห็นได้จากการร่วมคิดร่วมทำขึ้นมา เพราะในสังคมมนุษย์เราจะคิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียวย่อมเป็นไปไม่ได้หรือจะให้เขาทั้งหมดเราก็ออยู่ไม่ได้ ฉะนั้นจะต้องรู้จักลักษณะของการให้หรือการไม่ให้ หรือควรให้อย่างไร ทำความเข้าใจในส่วนนั้นแล้วปฏิบัติตาม มั่นคง จะเห็นได้จากการยอมเสียสละ การช่วยเหลือกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของของตนช่วยเหลือกัน ตลอดจนการให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ทั้งเสียสละแรงกายและเวลาเพื่อส่วนรวม และสิ่งที่มุ่งมั่น และแนวคิดของ พุทธทาสภิกขุ (2532) สรุปไว้ว่า

หลักการบริหารนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งอีกทั้งยังมีสิ่งลึกลับอีกอย่างหนึ่ง คือ เครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่น มีน้ำใจต่อผู้อื่น เราหวังดีต่อผู้อื่น เป็นธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 กับ กระบวนการการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับสูง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่า r เท่ากับ 0.782 มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลิษา สมครพันธ์ (2562) วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากและส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารควบคู่กันไปกับการบริหารงานในสถานศึกษาในทุกด้าน ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานภายในสถานศึกษานั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และงานวิจัยของ พันวนา พัฒนาอุดมสินคำ (2558) วิจัยเรื่อง รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใกล้เคียงกัน ตัวแปรที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวแปรการวางแผน รองลงมา คือ การจัดองค์การ ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือตัวแปร การบริหารงานบุคคล รองลงมา คือ การควบคุมและการอำนวยความสะดวก ส่วนตัวแปรคุณภาพการศึกษามีค่าเฉลี่ย ระดับมากเช่นกัน ตัวแปรสังเกตได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์กันเป็นไปในทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัวแปร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.712-0.925.

ข้อเสนอแนะ

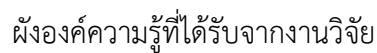
1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรเข้ามามีส่วนร่วม ติดตามการประเมินผลโครงการเชิงระบบ 2) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย ควรสนับสนุนองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งในด้านการวางแผน การจัดทำแผนพัฒนา การปฏิบัติตามแผน การตรวจติดตามประเมินผล และการรายงานผล พร้อมทั้งการนำผลที่ผ่านมาไปวางแผนพัฒนาในรอบปีต่อ ๆ ไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ ดังนี้ 1) ในการกำหนดค่าเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา ควรให้ทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ครอบคลุมพันธกิจและมีความชัดเจน 2) ควรมีการร่วมกันวางแผนพัฒนาคุณภาพที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 3) ควรมีการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและ 4) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับคณะกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ผู้เรียน ผู้นำชุมชน โดยการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารและการจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาและ 2) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จึงควรศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

1. กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
2. การบริหารจัดการตามกรอบมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการขับเคลื่อนกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะในการเตรียมพร้อมกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามกรอบการประเมินได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : ทิพย์พิบูลิเคชั่น.
- กมลวรรณ ตั้งธนาภรณ์. (2558). *ระเบียบวิธีสถิติทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ : บิสมิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พุทธทาสภิกขุ. (2532). *บริหารธุรกิจแบบพุทธ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระครูประกาศธรรมมารักษ์. (2562). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*. 16(1), 154-167.
- พินนา พัฒนาอุดมสินคำ. (2557). *รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ลิษา สมัครพันธ์. (2562). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2548). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวิริยาสาน.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). *ธรรมนุญชีวิต*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย. (2562). *รายงานขอรับเงินอุดหนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปี 2562*. (อัดสำเนา)
- _____. (2562). *รายงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในจังหวัดเลย ปี 2562*. (อัดสำเนา)
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านพระพุทธศาสนา (B-NET) ปี 2561*. (อัดสำเนา)
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2562). *ระบบสารสนเทศเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก สมศ. สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2562*. จาก <http://aqa.onesqa.or.th/SummaryReport.aspx>.